

POSTANOWIENIE

11 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 11 grudnia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku F.K.

z udziałem M.K.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie

oświadczenia o odrzuceniu spadku,

na skutek skargi kasacyjnej F.K.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Słupsku

z 22 grudnia 2022 r., IV Ca 365/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca małoletni F.K., reprezentowany przez przedstawicielkę ustawową matkę D.K., wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Słupsku z 22 grudnia 2022 r. Wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania uzasadnił potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) w celu ustalenia, czy Sądy *meriti* uznając, że przedstawiciele ustawowi małoletniego uchybili terminowi z art. 1015 § 1 k.c., powinien zastosować art. 5 k.c. Skarżący wskazał również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), gdyż Sądy *meriti* nie przeprowadziły wnikliwego postępowania dowodowego w celu ustalenia, jakie były przyczyny niedochowania

przez przedstawicieli ustawowych małoletniego terminu do odrzucenia spadku w jego imieniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów wymaga wskazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecnictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy powołać (zob. postanowienia SN: z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, i z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15). Konieczne jest dokonanie analizy rozbieżnych orzeczeń i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

Skarga kasacyjna wnioskodawcy kryteriów tych nie spełnia. Skarżący pod pozorem potrzeby wykładni przepisów prawa w istocie pyta o trafność stanowiska Sądu Okręgowego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy i polemizuje z nim. Uzasadnienie tej przyczyny kasacyjnej nie może opierać się na jedynie na odmiennym poglądzie skarżącego w relacji do motywów zaskarżonego orzeczenia. Potrzeba wykładni przepisów powstaje bowiem w sytuacji, w której brzmienie określonych regulacji jest niejasne i wątpliwe albo na tle konkretnego przepisu brakuje jednolitej czy też ustalonej linii orzeczniczej. Takich argumentów skarga kasacyjna nie zawiera. W szczególności, że powołane przez skarżącego przepisy prawa, były już przedmiotem licznych wypowiedzi judykatury, co skarżący zresztą uwzględnił, przytaczając orzeczenia Sądu Najwyższego, w których wyrażono pogląd, że w wyjątkowych wypadkach sąd może nie uwzględnić terminu, o którym mowa w art. 1015 § 1 k.c., przez wzgląd na zasady współżycia społecznego (zob. np. postanowienie SN z 4 listopada 2021 r., II CSKP 44/21).

W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zasady współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. są pojęciem pozostającym w nierozłącznym

związku z całokształtem okoliczności danej sprawy i w takim całościowym ujęciu wyznaczają podstawy, granice i kierunki jej rozstrzygnięcia w wyjątkowych sytuacjach, które przepis ten ma na względzie. Dlatego dla zastosowania art. 5 k.c. konieczna jest ocena całokształtu szczególnych okoliczności danego wypadku w ścisłym powiązaniu nadużycia prawa z konkretnym stanem faktycznym. W konsekwencji stosowanie klauzuli generalnej z art. 5 k.c. pozostaje domeną sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy mógłby zakwestionować oceny tych sądów jedynie, gdyby były rażąco błędne i krzywdzące (zob. np. wyroki SN: z 26 kwietnia 2023 r., II CSKP 1375/22, i z 20 listopada 2024 r., II CSKP 1092/22).

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi – bez pogłębionej analizy i juredycznych dociekań – w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie z uwagi na kwalifikowany charakter naruszenia przepisów prawa. Zasadność skargi kasacyjnej jest oczywista, a więc dostrzegalna *prima vista* dla każdego prawnika, który bez przeprowadzania wnikliwej analizy powinien dojść do wniosku, że zaskarżone orzeczenie jest jaskrawo nieprawidłowe (zob. postanowienie SN z 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej należy wykazać, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom (zob. postanowienia SN: z 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00; z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, i z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 730/17). Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanego naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji, dostrzegalnego w sposób oczywisty dla każdego prawnika (zob. postanowienie SN z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22).

Opisowo ujęte w uzasadnieniu tej przyczyny kasacyjnej argumenty nie przekonują, że Sąd Okręgowy naruszył przepisy prawa w sposób uzasadniający konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia. Skarżący nawet nie podjął próby wyjaśnienia, jakie przepisy prawa zostały naruszone w stopniu kwalifikowanym, przemawiającym za oczywistą zasadnością skargi. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ogranicza się do skróconego opisu

problemów, co wyklucza możliwość uznania oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Należy zwrócić uwagę, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych jej częściach argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń, w tym w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu (zob. postanowienie SN z 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14).

Należy też zwrócić uwagę, że uzasadnienie zarzutów powołanych w podstawach skargi kasacyjnej koncentruje się na ocenie dowodów dokonanej przez Sądy *meriti*. Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być natomiast zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Ze względu na tę regulację zarzuty naruszenia art. 233 § 1 i 2 k.p.c. nie mogą być w ogóle podstawą skargi kasacyjnej (zob. postanowienie SN z 23 listopada 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 76 oraz m.in. wyroki SN: z 16 listopada 2012 r., III CSK 73/12, z 14 lutego 2013 r., II CSK 292/12; z 23 czerwca 2016 r., V CSK 536/15, i z 13 kwietnia 2017 r., I CSK 93/17). Argumentacja skarżącego, odwołująca się do niedopuszczalnego w postępowaniu kasacyjnym kwestionowania oceny dowodów, nie może zatem przemawiać za oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej (zob. postanowienie SN z 30 stycznia 2025 r., I CSK 366/24).

Wbrew wnioskowi skarżącego, Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę w granicach apelacji, uwzględniając cały zgromadzony w sprawie materiał procesowy (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.). Ustosunkował się także do sformułowanych w apelacji wnioskodawcy zarzutów i wniosków, w sposób wskazujący na to, że zostały one w całości rozważone. Nie ma więc racji skarżący, że Sąd drugiej instancji nie uwzględnił wskazanych powodów niedochowania przez przedstawicieli ustawowych małoletniego, terminu do odrzucenia spadku w jego imieniu. Przeciwnie, z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że Sąd Okręgowy szczegółowo wyjaśnił okoliczności dotyczące postępowania przedstawicieli ustawowych małoletniego w okresie między odrzuceniem spadku przez ojca małoletniego, jako bezpośrednio zstępnego zmarłego spadkodawcy, a odrzuceniem

spadku w imieniu małoletniego przez jego przedstawicielkę ustawową. Akcentowane przez skarżącego okoliczności – trwająca od marca 2020 r. pandemia COVID, która miała mieć wpływ nie tylko na funkcjonowanie jednostek, ale też i sądów, nie mają *in casu* związku z przedmiotem postępowania przedstawicieli ustawowych skarżącego. Poza abstrakcyjnym odwołaniem się do możliwych czy potencjalnych ograniczeń w działalności sądów w tym okresie, skarżący nie wyjaśnił w jaki sposób wpłynęły one na uchybienie terminowi do złożenia oświadczenia w przedmiocie przyjęcia spadku. Po pierwsze samo przekonanie – na podstawie doniesień medialnych – że sądy i urzędy nie wysyłają korespondencji w tym okresie, nie oznacza, że taki przypadek miał miejsce w sprawie. Po drugie, sąd spadku wysłał korespondencję do skarżącego na adres wskazany przez jego ojca – K.K., który odrzucił spadek przed notariuszem. Nie została ona jednak odebrana mimo dwukrotnego awizowania. Powoływane zaś okoliczności dotyczące faktycznego miejsca pobytu skarżącego czy odbioru korespondencji kierowanej do niego na terenie kraju pozostają poza ustaleniami faktycznymi Sądu *meriti*, zatem nie mogą świadczyć o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Po trzecie, akcentowane oczekiwanie na zawiadomienie/informację z sądu o odrzuceniu spadku przez K.K. nie mogło mieć znaczenia dla podjęcia w terminie czynności zmierzających do odrzucenia spadku przez skarżącego. W tym zawiadomieniu sąd jedynie informował o odrzuceniu spadku przez ojca skarżącego, o której to czynności oboje rodzice skarżącego mieli pełną wiedzę. Jak też, że wyłączenie z kręgu spadkobierców zstępnych K.K., wymagała złożenia przez dzieci K.K. – osobiście, lub ich przedstawicieli ustawowych, jeżeli byli niepełnoletni – oświadczenia o odrzuceniu spadku. Dorośli synowie K. K. odrzucili bowiem spadek przed tym samym notariuszem, bez oczekiwania na formalne zawiadomienie. Sąd Okręgowy zasadnie więc przyjął, że przedstawiciele ustawowi skarżącego nie podjęli będących w ich zasięgu starań pozwalających na skuteczne odrzucenie spadku w imieniu skarżącego. Ich postępowanie należy określić jako lekkomyślne, a nie jako noszące znamiona błędu istotnego, co nie stanowi podstawy do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia (niezłożenia oświadczenia) woli (zob. np. postanowienia SN: z 13 maja 2024 r., I CSK 362/23, i z 10 kwietnia 2025 r., I CSK 136/25).

Argumenty skarżącego zatem nie przekonują, że Sąd Okręgowy naruszył prawo materialne i procesowe w sposób, który *prima facie* przekłada się na konieczność uchylenia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia. Skarżący nie wykazał, że zastosowanie powołanych w zarzutach kasacyjnych przepisów prawa, których naruszenie miałyby wskazywać na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, było oczywiście błędne, lub doprowadziło to tego, że zaskarżone postanowienie jest oczywiście nieprawidłowe.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajdując również okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

[wr]

[SOP]